

Márkus- és Batizfalvi báró Máriássy András főborsernagy, a Mária Terézia rend lovagja. 1757—1846.

(Főleg a családi levéltár alapján.)

Negyedik és befejező közlemény.

Június 2-án Máriássyra nézve befejeződtek a kellemes párisi napok, mert ekkor indult el Párisból a Nostitz altábornagy vezetése alatt álló „Reserve Division“, amelybe Máriássy is be volt osztva (alatta voltak Klenau és Trenk vezérőrnagyok), s amelynek az a megtisztelő feladat jutott, hogy I. Ferenc királyt Párisból Bécsbe kísérte. I. Ferenc s vele a divízió és Máriássy Pont sur Seine (június 7.), Troyes (június 9.), Chatillon, Dijon, Mirabeau, Belfort, Altkirch és Haesingen-en keresztül haladtak Bécs felé, azonban a divízió Lambachba lőn irányítva.

Párisban úgy látszik Máriássyt aggasztotta sebének felszakadása és kiújulása, mert május 10-én levelet intézett Titsi barátjához, melyben felkérte, hogy esetét közölje Fischer törzsorvossal, azzal, hogy adjon orvosi tanácsot, consilium medicum-ot a további teendőkre nézve. Titsi eleget is tesz a kérelemnek s 1814 június 2-án Dembscher udvari ágens közvetítésével ír Párisba Máriássynak és tudatja Fischer doctor consilium medicumát, aki Pöstyént ajánlja kurára, utókurára pedig Lublót. Persze Titsi nem bírja megállani, hogy a maga részéről évődő tréfás megjegyzéseit meg ne tegye.

Titsi ezen levelében a „Liebes Gutes Brüderchen“-nek megírja, hogy Fischer véleménye szerint „1mo Unmasgeblich das Bad in Pöstény ist das best möglichste, welches er dir anrathet, nach geändigter Badkhur aber nach Lublau eine Stärkung, nun das ist seine Meinung ad directionem.

2do Mein consilium aber ist, dasz du *deine alt und neue französische Sünden hier in Kaiser Bade abwaschen solltest*; es wird dir sicher guth thun und da hast du dem Fischer bey der Hand zum Noth. — Wir sind alle sehr begierig euch

lieber Freund bey uns zu sehen und die geheime Geschichten zu hören!

Schreibe mir von Wien was mit dir geschiet und wo du dich herumtreiben wirst.³³²

Fischer doctor tanácsának hatása alatt Máriássy el is határozta, hogy a nyár folyamán fürdőre megy, azonban előbb még a bécsi orvosokkal is konzultált, s csak azután döntött Trencsén-Teplicz mellett.

Úgy látszik 1814. nyár elején került a nyilvánosság elé Máriássy orosz kitiüntetése, mert Engel Keresztély Késmárkról az első, aki június végén kelt levelében az orosz rendjéhez gratulál, s írja egyúttal, hogy reméli, hogy a bécsi orvosok olyan fürdőt fognak neki ajánlani, amely sebhét végre teljesen meggyógyítja s így a Szepesség már egészségesen fogja őt viszontlátni. Engel levelének idevonatkozó utóirata így hangzik: „P. S. 1° Zum neuen Anwachs immer höherer Ehren-Würden, ich meyne zum erhaltenen Russisch-Kaiserlichen Anna Orden erster Classe gratulire Euer Excellence von ganzen Herzen. Gott gebe mir, dasz die Wiener Ärzte so glücklich seyn mögen, Euer Excellence *ein solches Baad* anzurathen, im welches Euer Excellence von der erlittenen Schur-Wunden ganz herstelle und so nach auch in unsere Heymath baldigst glücklich und gesund zurückbringe. Dies wünschen alle güt denkende Zipser Ihrem groszen Helden, auf dem Sie stolz seyn müssen einmüthig.“³³³

Az így minden oldalról ostrom alá vett Máriássy tehát engedni volt kénytelen és nem térhetett ki a nyári fürdőzés elől, s — amint már tudjuk — kénytelen volt elhatározni, hogy Trencsén-Teplicz fürdőn keres gyógyulást, már csak azért is, hogy az ezirányú, szinte állandó koncentrikus nyomás megszűnjön.

Június 25-én Ujházi sógor is felkeresi soraival Máriássyt. A sógor, aki szintén élénk részt vett a koncentrikus nyomás gyakorlásában, mindenekelőtt nyugtatja a május 20-án Párisban kelt levelet, s nyomban megállapítja azt az örvendetes tényt, hogy Máriássyt újabb szerencsétlenség nem érte, és a fürdőre menéssel kapcsolatban a szükséges „Bade Cours“ után reméli, hogy haza jön a Szepességre, aminek mindnyájan rendkívül örülnek. „Zu der Erhaltung des Russischen Anna Ordens erster Classe gratulire dir samt der Meinigen.“ Egyébként úgy véli, hogy ő (Máriássy) a monarcha és a haza iránt már túlon túl teljesítette kötelességét, ideje tehát, hogy magára is gondoljon, végre magának is éljen és a hadi stra-

³³² 1814. június 2. Pest. Gr. Festetics József levele, u. ott.

³³³ 1814. június 24. Késmárk. — Engel levele, u. ott.

pákat kipihenje. Voltaképpen Ujházy most saját sógora fejére idézhette volna egyik kedvenc mondását, hogy t. i.: Egyszer él az ember.³³⁴

1814. július havának második felében mehetett Máriássy Trencsén-Tepliczbe, mert július 2-án még Augsburgban, azután pedig Bécsben volt, ahol, mint tudjuk, az orvosokkal tanácskozott és körülbelül július közepe után mehetett csak fürdőre. Távozása előtt azonban Bécsben elintézte saját ügyeit, nevezetesen elsősorban a további katonai szolgálatban való megtartásának és beosztásának ügyét.

1814-el, Napoleonnak Elbán való internálásával a háborúk egyelőre befejeződtek, s a mozgósított hadsereg nagy részét természetesen liquidálni kellett, csökkenteni kellett a haderőt békelétszámra. Nyilvánvaló, hogy ezzel egy csomó generális feleslegessé vált és Bécsben ezeknek nyugdíjba küldését határozták el. Persze Máriássy a világért sem óhajtott nyugdíjba menni, noha ekkor már közel negyven éve szolgált s úgy látszik fellépésére, mint kitűnő „Beschreibung“-gal bíró kedvenc tábornokot *nem is merték* elküldeni.

Máriássy fellépése Bécsben teljes sikerrel járt s 1814 július végén régi barátja Bianchi tábornok értesíti őt, hogy: „Es ist bei der Abhaltung des Rathes vorgekommen, über die Anstellung der Generals zu entscheiden. Ich säume nicht Ihnen vorläufig die freundschaftliche Mittheilung zu machen, *dasz für Sie die Entscheidung nach Ihrem Wunsche ausfiel: nämlich so, dasz Sie die Anstellung in Kaschau erhalten werden — unter uns gesagt.*“³³⁵

Ime tehát a *kassai hadosztály parancsnokság* ekkor ke-
rül legelőször szóba!

Bianchi közlésének hatása alatt Máriássy nyugodtan folytathatta tepliczi kúráját, mert mostmár egész bizonyos volt, hogy pozícióját semmiféle veszedelem nem fenyegeti.

Augusztus elején Titsi ír kedélyes, humoros levelet Máriássynak Trencsén-Tepliczbe, s mint rendesen, most is évődik és ungorkodik barátjával: „Ich wünsche — írja — *dasz die Bäder dich gantz renoviren und die alte Sünde herauswaschen.* Nun Domine Frater, was bist du vor *ein Chineser*, dasz du nicht machst zu uns zu kommen als Brigadier oder was anderes auf alle Fälle must du den Winter bey uns zubringen.“ — „Nun *du alter Hagestolzer*, jetzt mache dasz du auch heurathest, die Zuzi Podmaniczky meinen Schatz.“³³⁶

Ujházy sógor augusztus első felében szintén ír Máriássynak Trencsén-Tepliczbe. Örül, hogy szerencsésen Bécsbe ért

³³⁴ 1814. június 25. Budamér. Ujházy József levele, u. ott.

³³⁵ 1814. július 28. Bécs. Báró Bianchi altábornagy levele, u. ott.

³³⁶ 1814. augusztus 2. Pest. Gr. Festetics József levele, u. ott.

és innen elindult a trencséni fürdőbe. Mivel most közel van a Szepességhez, remélik, hogy nemsokára teljesen felgyógyulva hosszabb időre ide jön. „Mit innigem Vergnügen habe deine glückliche Ankunft zu Wien und auch *deine Abreyse in das Trencséner Bad* von mehreren vernommen. Gott lasse die Cour deinen Wünschen gantz entsprechen.

Da du so nahe gegen Zipsen bist, schmeicheln wir uns innigst dich baldigst gesund und hergestellt umarmen zu können. Möchtest du nur dann auf lange Zeit dich hier verweilen.“³³⁷

A trencséntepliczi kúra befejezése után Máriássy úgy látszik a Szepességen át Kassára, új állomáshelyére és új beosztásába távozott, s itt találjuk őt 1814. decemberében is, mert ide ír neki Szontagh kapitány, aki Máriássynak a jelenleg Pozsonyban szereplő Bandini nevű színészről feltűnéséről számol be, a vele kapcsolatos pletykákkal együtt, ami úgy látszik Máriássyt talán ezért is érdekelte, mert a szereplő személyeket ismerte.³³⁸

Trencsén-Tepliczről Kassára menet Máriássy természetesen megállt Batizfalván is, ahol a Szepesség ünnepelte szűkebb hazája nagy fiát, a napoleoni háborúk hőst, s ezen ünnepségekben részt vett a késmárki lyceum is, melynek nevében (1814-ben) Schaffáry Pál József, „academiarum candidatus“ ünnepi ódát írt Máriássyhoz, amely Lőcsén a Mayer-féle nyomdában lőn kinyomatva.

„Salve, paternis reddite ruribus
Insignis heros, laudibus inclute
Martis!...“

Így kezdődik a 15 strófából álló latin óda, amelyben Drezda és az itt szerzett seb természetesen szintén meg van énekelve.³³⁹

³³⁷ 1814. augusztus 10. Hollomnitz. Ujházy levele, u. ott.

³³⁸ 1814. december 25. Pozsony. Szontagh levele a Kassán lévő Máriássy Andrásához. „Das hiesige Theater hat an der Mademoiselle Bandini eine Aquisition bekommen, die Alles, was sich ihren Glanze nehärt, bezaubert. Ihr Gönner Graf Lodron, welcher kürzlich von der Insel Elba (allwo er den Napoleon eine Münz Collection verkauft hat) hier an kam, hat seinen aufenthalt hier gewählt.“

³³⁹ A két leveles nyomtatvány hosszú címe:

„ODE FESTIVA!

qua | excellentissimum ac illustrissimum dominum | liberum baronem |
ANDREAM MARJASSY | de Markus- et Batisfalva, | insignis ordinis
militaris Theresiani | atque | Russici S. Annae primae classis equitem; |
sacr. Caes. Regiae et Apost. Majest. actualem camerarium | generalem
campi mareschalli locumtenentem, | et unius Regiminis pedestris Hun-
garici proprietarium colonellum, | e bello Gallico | pace victricibus armis
restituta | *Scopusium feliciter reducem*, | venerabundi salutarunt | *Lycei*
Kesmarkiensis evang. aug. confess. | artium et scientiarum cultores, |

1815. tavaszán a napoleoni harcok még egyszer és utoljára fellángoltak. Napoleon elhagyja Elbát, hogy európai szereplésének utolsó — 100 napos — jelenetét eljátssza. Természetesen Máriássy sem marad Kassán, hanem siet a harctérre, bár sebe miatt lovaglási nehézségei vannak, amint azt egy báró Schustek nevű barátja (aki altábornagy volt) levélből megtudjuk, aki sajnálkozik, hogy sérülése miatt a lovaglás nehezen megy, de reméli, hogy a gyakrabbi lovaglással ez a kellemetlenség is elmúlik. „Ich bedauere dich — írja Schustek — recht herzlich, dasz deine erhaltene *Ehrenwunde* dich in den unangenehmen Fall gesezt hat im Reiten Beschwerlichkeiten zu fühlen. Ich will hoffen, dasz nach und nach durch öftere reitten sich das übel auch ganz beheben werde. Du als ein benützbraver Soldat *in deinem schönsten Alter darfst noch nicht Invalide werden*. Diesen groszen Kampf muszt du noch mit Einsamlung mehrer Lorbern mitmachen, dann kannst du erst *an der Seite einer schönen lebenswürdigen Gattin* dich auf diese Lorber legen und samft die Freude des Lebens genießen.“³⁴⁰

Ez a kellemetlenség azonban a világért sem riasztja el Máriássyt a harcterről, de meg lehet, hogy éppen ezen okból nem a mozgó tábori harchoz, hanem álló várharchoz osztják be, t. i. így kerül a Bazeltől körülbelül 2—3 kilométernyire fekvő Rajnamenti híres Hünigen vár cernirozásához.³⁴¹

1815. júliusában Máriássyt a cernirozó hadakkal Bazelben találjuk, ahol ő a Strassburger Hofban lakott. Mint a „Blocade Corps“ parancsnokához intéz levelet hozzá 1815. augusztus 14-én Aargau canton, melyben értesíti, hogy János főherceg kívánságára 150 darab nehéz ágyút területén átenged. Viszont augusztus 16-án Máriássy, mint „Blocade Corps“ parancsnok írja alá a von Lichtenholm brigadéroshoz intézett parancsot.³⁴²

A Hünigent blokirózó sereg főparancsnoka a technikus János főherceg volt, s ettől kap 1815. augusztus második felében Máriássy sürgős parancsot, hogy Raquin ezredest meg-

---

mentis eorum interprete | Paulo Josepho Schaffárv, Academiarum candidato, | anno, quo | NapoLeon strICtVs IaCVLIIs flet paLLaDIIs ICTVs: | VIX qVIs InIqVa rapIt, VICTVs hIC InDe sapIt! | Leutschoviae, in reg. priv. Typog. Mayeriana.“ Az egy árkusos nyomtatvány megvan a családi levéltárban.

³⁴⁰ 1815. június 26. Brünn. Schustekh levele, u. ott.

³⁴¹ Hünigen erőd 1798. évi nagyon szép térképe (Bázellel) a berajzolt battériákkal s a cernirozó sereg állásaival meg volt a néhai báró Máriássy Géza márkusfalvi kuriájában, ahol e sorok írója e térképet annak idején látta.

³⁴² Mindezen iratok a családi levéltárban!

felelő utasításokkal, mint parlamentairet azonnal küldje Hüningenbe, a várparancsnok báró Barbanegre francia generálishoz, hogy az erőd átadása ügyében vele tárgyaljon.

Ez a tárgyalás eredményre is vezetett, mert 1815. augusztus 26-án létrejött a megegyezés Hüningen kapitulációja tárgyában, amelynek francia és német nyelvű pontozatai nyomtatásban is megjelentek,³⁴³ és augusztus 28-án az erőd átadása is megtörtént. 1815. szeptember 4-én ünnepelte meg Bazel Hüningen kapitulációját, s ezen a napon a város János főherceg tiszteletére fényes bált és bankettet adott, amelyeken természetesen Máriaissy is részt vett.

A bázeli szent Péter promenádon egy 24 láb magas és 18 láb széles diadalkaput emeltek, amelyen a következő feliratok voltak olvashatók:

„Dem Erzherzog Johann

Das dankbare Basel“.

És:

„ARCHIDVCI HVNINGAM CAPIENTI.—“

Ez utóbbi felirat nagyobb, római számokat jelentő betűi összeadva az 1815-ös évszámot adják.

Egy 200 láb hosszú és 40 láb széles teremben folyt le az ünnepi bankett, míg a bál egy 64 láb széles táncteremben, 24.000 lámpa fényével, 758 meghívott vendég jelenlétében reggelig tartott.³⁴⁴

1815 szeptember—október havában történt Hüningen vár leromboltatása, s ezen munka vezetését Máriaissyra bízta. Ennek befejezése után, október végén vagy november elején az osztrák-magyar cernirozó sereg re bene gesta felkerekedett és hazavonult s természetesen velük távozott Máriaissy is.

Távozása előtt Zürich canton levelet intézett Máriaissyhoz, aki még akkor Bazelben volt, melyben a canton vezetősége kijelenti, hogy: „Die Zerstörung der Festung Hüningen ist für die Schweiz ein zu glückliches Ereignisz.“ Különösen Bazel város jövő biztonsága szempontjából mély há-

³⁴³ Ebből egy példány szintén megvan a családi levéltárban.

³⁴⁴ Mindezeknek részletes leírása megjelent nyomtatásban is a következő címen: *Die | Festung Hüningen | von | ihrer Anlage | bis zu der am 28. des August monats 1815 | erfolgten | zweyten Uebergabe.*

Eine | geschichtliche Darstellung | ihres | die Stadt Basel | beengenden Daseyns. —

Basel, im Verlage der Samuel Flickschen Buchhandlung. — Eme nyomtatvány 79. lapján olvassuk pl.: hogy 1815-ben Hüningenre az első ágyúlövést az *Apollo* nevű zürichi mozsárágyúból adták le, amely állítólag egy asszonyt ölt meg. A János főherceg tiszteletére rendezett bázeli ünnepségek leírása a 83—85. lapokon található. — E nyomtatvány egy példánya megvan a családi levéltárban. —

lával tartozik a svájcei szövetség tanács az egyesült hatalmaknak és főleg János főhercegnek, hogy ettől a bázeliéket folyton nyugtalanító erődtől megszabadította.³⁴⁵

Máriássy októberben és november elején Bázélben volt (csak október 20—21-én tartózkodott St. Louis-ban) s úgy látszik november 7-én vagy 8-án indult el Bázélből, s november 11-én Stockach-ban, 17-én Trauensteinben, 18-án Lambachban, 29-én Vöcklabruckban és 30-án Linzben volt, ahol meg is maradt, s itt tölti az egész telet, 1816. április végéig.

1815. november folyamán, amidőn Máriássy Bázélből távozott, kezdetben úgy volt, hogy Pestre kerül divizionáriusnak. November második felében Müller kapitány Pesten Máriássy részére már szállást is keres. Ekkor írja Weidinger János pesti polgármester a kapitánynak, hogy báró Máriássy Andrásnak, a *leendő* divizionáriusnak más lakást nem tud adni, mint a Czukor utcában „in den Höldweinischen Hausze“ azt a szállást, amelyben a megelőző divizionárius is lakott.³⁴⁶ Müller kapitány megnézte a lakást és megírta Máriássynak, hogy nem megfelelő, s talán ezért sem fogadta el Máriássy a pesti hadosztályparancsnokságot, hanem egyelőre Linzben maradt.

1816. január elején tehát Máriássy még mindig Linzben van, noha Kassán már várják. Január első napjaiban ide ír neki Kassáról Klobusitzky Náni, aki levelében a kassai pletykák pontos közlése mellett megírja, hogy: „*Wir gönnen denen Linzerinen ganz und gar nicht das Vergnügen Sie zu besitzen.*“³⁴⁷

Az elmúlt 1815. évben Máriássy itinerariuma a következő volt: Az év első hónapjait Kassán tölti, ahonnan még április vagy május havában távozhatott és június 4-én már Ulmban volt, majd innen Bázélbe került, s itt tartózkodott állandóan november elejéig, ekkor elkerült Linzbe és itt tölti nemcsak 1815. végét, hanem 1816. első hónapjait is.

1816. január 25-én a Linzben tartózkodó Máriássynak gróf Gyulay meghagyja, hogy mivel Buch altábornagy városparancsnokként Prágába került, „die Geschäften des Militär Commando in Linz“ haladéktalanul vegye át és interim intézze mindaddig, míg báró Strauch tábornagy meg nem érkezik. Linzben Máriássy parancsnoksága alá voltak rendelve a Beaulieu és Nugent gyalogezredek és a Kaiser Cheveauleger ezred.

A tavasz elején úgy látszik báró Strauch megérkezett, s

³⁴⁵ 1815. október 15.. Zürich. Zürich canton levele, u. ott.

³⁴⁶ 1815. november 22. Pest, Weidinger János levele, u. ott.

³⁴⁷ 1816. január 2. Kassa. Klobusitzky Náni levele, u. ott.

így Máriássy Linzben feleslegessé vált. Ekkor kaphatta meg végleges békebeli beosztását, t. i. *hadosztályparancsnok lett Kassán.*

1816. április havában Máriássy elhagyja tehát Linzet, hogy életének utolsó katonai állomáshelyére, Kassára induljon.

IV. A kassai hadosztály parancsnokságától a batizfalvi kriptáig.

1815-ben a napoleoni háborúk örökre és végleg elmúltak és ezzel Máriássynál is lezáródott a szinte állandóan mozgalmas, eleven, színes és eseménydús katonai élet a maga összes, szinte eddig soha nem látott emelkedési és hírnév szerzési lehetőségeivel. Ez volt Máriássy éltető eleme, s életének első felében Máriássy hivatalból bejárta fél Európát, sok mindent látott, sokat tapasztalt, s így rengeteget tanult, sok mindenfélben vett részt, de viszont sok fáradalmon, betegségen, szenvedésen is keresztülment, úgy, hogy élete eddigi folyamán szinte túltengett és sokszor fárasztó volt a folytonos változatosság.

Ámde Máriássy nyughatatlan szellemének ez az életmód igen megfelelt. Az ő egyénisége az egy helyben ülő filiszter életet ki se bírta volna, s így egyike volt azon keveseknek, akik pályaválasztásukat remekül eltalálták.

Ámde Drezda után, a veszedelmes sebbel, s az évek sokasodásával (hiszen Máriássy ekkor már hatvanadik élet-évéhez közeledett) a tábori élet mindígy terhesebb lett, s talán szerencse, hogy 1815-tel Máriássyra nézve a mozgalmas és változatos katonai élet elmúlt, hiszen sebével ekkor már félig-meddig invalidus lett és szinte megérett a helyőrségi szolgálatra.

Így tehát kezdetét vette Kassán az egyhangú, mozdulatlan és szintelen garnizon élet, ami Máriássynak, aki élete javát a harctéren töltötte, legalább eleinte módfölött szokatlannak, üres és unalmas lehetett.

A nyughatatlan, mozgékony, mindig tetre kész Máriássynak tehát, — ha nyugdíjba menni nem akart, — át kellett venni a kassai hadosztályparancsnokságot, ami azt jelentette, hogy most már állandóan Kassán kellett ülnie, amiben talán csak egy vigasztaló volt, hogy közel volt szülőföldjéhez, Batizfalvához, Nagyórhöz, Márkusfalvához.

Nyaranta, fürdőre menet, vagy onnan jövet, esetleg mind a kétszer betért Batizfalvára, ahol hosszabb időt töltött imádott édesanyja sírja közelében. És évről-évre most már télen és szolgálati időben Kassa, nyáron fürdő és Batizfalva, ősszel, szüreti időben pedig Tállya Máriássy rendes tartózkodási helye.

1816. augusztus havában is Batizfalván látjuk, innen megy át a trencséntepliaczi fürdőre, ahol körülbelül egy hónapot tölt. Szeptember 21-én már ismét Batizfalván van, hogy a hónap végén bevonuljon Kassára, s itteni tartózkodását csak november elején szakítja meg, amidőn Tállyán körülbelül két hetet tölt.

Úgy látszik télvíz idején néha eljárt Mármarosba, vagy egyebüvé a Beszkidekbe medvevadászatra. Így 1817. telén is Nagy-Mihályon a Sztáray grófok vadászterületén jár és gr. Sztáray Antal márciusban Bécsből írja is, hogy rendkívül sajnálja, hogy nem volt otthon Nagymihályon, amikor Máriássy ottjárt, azután megkérdezi, hogy: „Hast du die 2 Bärenheutte bekommen und für deine schönen Grenadiers verwendet?“³⁴⁸

Kassán Máriássy végezte a maga katonai és egyéb teendőit, s persze gondja volt mindenre. Így pl.: 1817-ben úgy látta, hogy Wied herceg kassai „Erziehungs Haus“-a támogatásra szorul, s valami jelentékenyebb összeget juttatott is ezen intézménynek, mert Wied herceg Páduából megköszöni Máriássynak, hogy kassai nevelőintézetének olyan jelentős segélyt adományozott.³⁴⁹

1818-ban szolgált Kassán a Mazzuchelli gyalogezredben egy Petzek nevű hadbíró, akivel úgy látszik Máriássynak valami heves összetűzése volt és akivel szemben valószínűleg igen erőteljes kifejezéseket használt. Petzek nem hagyta annyiban a dolgot, hanem panaszt emelt Máriássy ellen, s az ügy felment Bécsbe az udvari haditanács elnöksége elé és bizony Máriássy erőteljes kifejezése miatt felülről megkapta az: „orrot.“

1818. november 24-én kelt leíratával Ferdinánd főherceg hivatalosan értesíti Máriássyt, hogy Petzek panasa elintézés végett a bécsi „Hofkriegsraths Praesidium“ elé lőn terjesztve, ahonnan a mult hó 30-án kelt válasz leérkezett, amely szerint: „den Herrn Feldmarschalllieutenant jedoch jene *unan-gemeszene* Ausdrucke deren Sie sich in dem Eifer gegen den Auditor Petzek bedient, *zu rügen seyn.*“ Petzek hadbíró pedig „unanstendiges Benehmen“-je miatt, no meg azért is, mert neki Kassán igen zord a klíma és ezért egészségi állapotára hivatkozva úgyszintén áthelyezését kérte, áthelyezték s így a Mazzuchelli ezred más hadbíróát fog kapni.³⁵⁰

1819-ben, május végén Kassán járt János főherceg, aki Hüningen cernirozásakor Máriássy előljárója volt és aki ekkor: „General Genie Direktor“ volt, s ugyanezen év júniu-

³⁴⁸ 1817. március 15. Bécs. Gr. Sztáray Antal levele, u. ott.

³⁴⁹ 1817. április 23. Pádua. Wied herceg levele, u. ott.

³⁵⁰ 1818. november 24. Buda. Ferdinánd főherceg leirata, u. ott.

sában a „Commandierender“ Ferdinánd főherceg megküldi Máriássynak az orosz Szent Anna rend első osztályát, a Sándor cár aláírásával ellátott orosz nyelvű eredeti pátenssel együtt, amely csak most érkezett meg Pétervárról, s melyben el van mondva, hogy Máriássy 1814-ben a harc-téren tanúsított magatartásával érdemelte ki ezen kitüntetés-t.

Ugyanezen esztendő őszén a legendás hírű báró Simonyi óbester intéz levelet Máriássyhoz, melyben elő-adja, hogy huszár ezrede 86 esztendőn keresztül, tehát fenn-állása óta minden hadi viszontagság közepette követte a négy ezred lobogót, amelyeket azonban, mivel már erősen elhasználódtak, újakkal kell kicserélni. Ezen új lobogókat szeptember 26-án óhajtja ezredének ünnepélyesen átadni, amely ünnepségen jelen lesz a nádor, Ferdinánd főherceg a „Commandierender“, s persze meghívja erre Máriássyt is, aki valószínűleg el is ment az ünnepélyre.³⁵¹

1819. nyarán (júniusban) Máriássy Trencsén-Tepliczben volt, s utána egy ideig valószínűleg Batizfalván tartózkodott.

A következő évben (1820) nyáron Henriette württembergi hercegnő Budán a nádorék vendége volt. Úgy látszik a hercegnőt Budán megkínálhatták tokaji borral, amely nagyon ízlett neki, mire a kíséretében lévő báró Mylius a nádor főhercegi udvarmesteréhez Beckershez fordult, aki természetesen ezen ügyben nyomban írt Máriássynak, kérve őt, hogy a württembergi király részére bizonyos mennyiségű 1811-es tokaji bort vásároljon.

Mivel Máriássynak 1811-es bora már nem volt, Újházy sógortól szerzett 140 arany ára tokajit és küldette Budára.³⁵² Innen kezdve a nádorék Máriássyt tokaji bor vásárlás ügyében többször igénybe vették, így pl: 1822-ben is vele szerzettetnek a cambridgei herceg részére finom tokaji bort.³⁵³

1820-ban Pesten nagy katonai tábor volt, amelyen úgy látszik részt vett Máriássy is, mert augusztus 15-én báró Csollich vezérőrnagy ír neki egy levelet, amelyből következtethetünk, hogy Máriássy is ott volt a pesti táborozáson. Csollich többek közt ezeket írja: „Ich habe auch ... ein angemessenes Quartier für Sie an der Steinbruch-Linie zuge-dacht, wo ein geraumiger Speisesaal sich befindet.“³⁵⁴

³⁵¹ 1819. szeptember 8. Debrecen. „Die vier Standarten — írja Simonyi — denen das Regiment seit seine Errichtung durch 86 Jahren in allen Kriegs Schicksallen folgte, wurden wegen ihrer grossen Ab-nützung dermaln mit neuen verwechselt.“

³⁵² 1820. július 20. Buda; 1820. július 29. Buda. — Beckers levelei, — u. ott.

³⁵³ 1822. január 7. Buda. Desfours Vince levele, — u. ott.

³⁵⁴ 1820. augusztus 15. Pest. Báró Csollich levele, — u. ott.

Bár nincsen konkrét adatunk arra, hogy Máriássy Pestre ment és elfogadta a szállást, de mivel minden alkalmat megragadott a kassai garnizon élet egyhangúságának megtörésére, egészen valószínű, hogy ott volt, sőt esetleg ott kellett lennie a pesti táborban.

1820. vége felé vagy 1821. elején valami baleset érhetette Máriássyt, mert barátja, Szontagh február elején (1821.) Bécsből azt írja neki, hogy néhány kassai tisztől „habe mit den grössten Leidwesen vernommen, dasz Ihre gänzliche Herstellung *des erlittenen Unfalls* noch keineswegs erfolgt ist.”³⁵⁵ Hogy miféle baleset érte ekkor Máriássyt, azt ebből a szűkszavú levélből megállapítani nem tudjuk.

1821. tavaszán nagy esemény történt Kassán, ugyanis a minden oroszok cárja Laibachból hazatérőben keresztül utazott a városon. Ferdinánd főherceg, a „Commandirender“ közli Máriássyval, hogy a Laibachból hazautazó cár május 14-én ér magyar területre, Körmendre, 15-én Veszprémben, 16-án pedig Budán lesz, s itt marad 17-én is, 18-án ér Egerbe és 19-én Kassára, 20-án pedig Bártfára, 21-én pedig már a galíciai Pilsnora ér, s innen tovább Varsón át Pétervárra veszi útját.

A cár incognito utazik s más név alatt, tehát kivonulás, vagy másféle tisztelgés nem adatik, azonban ahol éjjelre megszállt, ott tiszteletére egy altisztből, egy „Aufführer,-ből és 9 közemberből álló őrség állítandó, de csak akkor, ha az illető helyen katonaság van.”³⁵⁶

Az orosz cárt Kassa város részéről Fedák polgármester, a katonaság részéről Máriássy fogadta, s persze a város meg is vendégelte. Természetesen a „Bewirtungs Conto“-t a város prezentálta kifizetés végett a katonaságnak, amiből azután a bécsi haditanácsig felérő aktázás keletkezett, de ebből legalább az orosz cárnak Kassán való tartózkodásáról érdekes részletek derülnek ki.³⁵⁷

Úgy látszik 1816-ban Máriássy szeretett volna Linzben maradni, s erről 1821-ben írhatott Weissenwolf barátjának, aki 1821. decemberében kelt levelében megvigasztalja Máriássyt, hogy Linz elhagyásával semmit sem vesztett: „Linz ist übrighens Gemuthhalber sehr herabgesuncken und fast zu sagen traurig, *junge Weiber gibt keine* und die Mädchen werden abgeschmactt, weil sie keine Männer bekommen, die

³⁵⁵ 1821. február 4. Bécs. — Szontagh levele, — u. ott.

³⁵⁶ 1821. május 15. Buda. Ferdinánd főherceg parancsa, — u. ott.

³⁵⁷ 1821. október 10. Bécs. A főhadi tanács (Bellegarde Feldmarschall) leirata Máriássyhoz, s ennek október 20-án kelt válasza, — u. ott.

einziges Wurmbrand hat seithero ihren Witwen Stand mit Baron Löhr's Hand vertauscht“.³⁵⁸

1822. tavaszán a monarchia londoni nagykövete, herceg Esterházy levelet intéz Máriássyhoz, melyben sir John Walker-t, a Bath rend nagykeresztesét és angol „divisions General“-t, aki őt Kassán meglátogatja, megkülönböztetett figyelmébe és vendégszeretetébe ajánlja.³⁵⁹

Ugyanezen év késő tavaszán Batizfalván találjuk Máriássyt, aki június 1-én a Hunfalván lévő „Curial Platz“-át 200 forintért 52 évre, „pfandweise“ bérbeadja a hunfalvi zsidó hitközségnek.³⁶⁰

1822. nyarán Máriássyt valami fontos megbízatással (valamiféle rendcsinálás okából) kiküldték Péterváradra. Az elintézendő ügy úgy látszik elég kellemetlen lehetett, s a hely sem volt Máriássynak éppen kedvére való, mert már szeptember elején szereteti volna innen szabadulni. Irt is e tárgyban Bécsbe régi barátjának Radossevich vezérőrnagynak, aki szeptember elején a következőképen válaszol: „Lieber Freund! Es war mir recht leid, dasz es dich getroffen hat eine so unangenehmen Comission beizuwonnen. Aber es konnte nicht anderst seyn, weil man einen tüchtigen Mann dazu haben wollte.

An eine Ablösung ist nicht zu denken. du must also trachten, das Gescheft bald zu beendigen.“ Nem hiszi, hogy neki szükséges lenne egész végig Péterváradon maradni és az ügy befejezését ott megvárni, hanem csak addig, míg „die Hauptsache erhoben ist.“³⁶¹

E levélből mindenesetre meg lehet annyit állapítani, hogy Péterváradon fő és mellékügyeket kellett elintézni, s valamennyi kellemetlen volt, a legkellemetlenebb Máriássyra nézve mégis az volt, hogy egyelőre innen nem szabadulhatott.

Teltek-multak a hónapok, eltelt a szeptember, beköszöntött az ősz, elmúlt már november is és december elseje még mindig Péterváradon találta Máriássyt. Hű barátja Beckers sajnálkozik is, „dasz dich unangenehme Geschäfte weit entfernt von deiner Division aufhalten.“ Egyébként Radetzky üdvözlétét tolmácsolja.

1822. decemberében szabadulhatott csak Máriássy Péterváradról és tért vissza Kassára, hogy itt ismét visszazökken-

³⁵⁸ 1821. december 25. Lintz. — Weisenwolff levele, u. ott.

³⁵⁹ 1822. május 18. London. — Hg. Esterházy levele, u. ott.

³⁶⁰ 1822. június 1. Batizfalva. Eredeti okirat, aláírva: „Schwarz Isaak Richter“ és még kilenc hunfalvi zsidó, reányomva a hitközség német és héber köriratú pecsétje. A Korponay család feketefalusi leveles ládájában: XLVI/2248. jelzet alatt.

³⁶¹ 1822. szeptember 12. Bécs. — Radossevich levele, a családi levéltárban.

jen már megszokott helyőrségi életmódjába, amelyet bizony elég ritkán tarkított valami nevezetesebb esemény és meglehetősen egyhangú eseménytelenségben teltek és rohantak tova az évek.

1825-ban egyik barátja, báró Trapp meghívja Máriássyt, Bakonyi bajtársával együtt Bécsbe, harmadik fiához keresztapának és kéri, hogy ez a fiú az ő keresztnevét (András) viselhesse. — A báró kérelméhez csatlakozik felesége is, aki még Prágából ismeri Máriássyt.³⁶²

Ezen esztendőben egy Passini nevű kapitány a Liechtensteini herceg divíziójába óhajtott átlépni és megkérte Máriássyt, hogy ajánlja be őt a hercegnél. Máriássy ezt meg is tette és 1825. április 25-én írt ezen ügyben a hercegnek, figyelmébe ajánlva Passinit és kérelmét.

Máriássy ajánló soraira a herceg a következő választ küldte:

Hochgeschetzter Herr Kamerad!

Ich habe ihr verehrtes Schreiben von 25ten vorigen Monats durch den Herrn Hauptmann Passini erhalten. — Die *Anempfehlung*, welche hochdieselben diesem Hauptmann gaben, ist für mich der *sprechendste Beweis der guten militärischen Eigenschaften deselben, da ein Mann, wi Sie, der so kräftig und innig den Dienst liebt, den Soldaten zu beurtheilen zu prüfen und zu leithen versteht, jener ist, welcher gewisz am genauesten die Eigenschaften und Talente abwiegzt, die jene besitzen, welche das Glück und die Ehre haben, unter Ihrem lehrreichen und einsichtsvollen Kommando zu stehen.*³⁶³

Rendkívül elismerő, sőt hízelgő szavak! E levélből mindenesetre látjuk, hogy Máriássynak a hadseregben óriási tekintélye és súlyos szava volt. Egészen természetes, hogy Passinit a herceg divíziójába befogadta.

Ezen időtájt történt, hogy egy Amadé grófra valami féltékeny férj rálött, ami, úgy látszik meglehetősen feltűnést keltett. Ezzel az esettel kapcsolatban Radossevich tréfásan inti és figyelmezteti Máriássyt, hogy vigyázzon, nehogy egy elkeseredett férj órá is reá süsse a pisztolyt. „Lieber Bruder,

³⁶² 1825. április 14-én Bécsben kelt levél, melyben báró Trapp vezérőrnagy többek közt ezeket írja: „Als Soldat musz ich nur wünschen, dass meine Söhne auch dieselbe Bahn der Ehre betreten, welch höheren Wunsch kann dann der Vater wohl hegen, als ihnen in so würdigen Männer die Muster zu zeigen, deren Thaten, deren Heldensinn und militärische Tugenden ihnen auf selbiger leitende Sterne werden mögten.“ — U. ott.

³⁶³ 1825. május 8. Bécs. — Liechtenstein herceg altábornagy levele Máriássyhoz Kassára, — u. ott.

nehme dich in Acht — írja — dasz nicht auch über dich ein erbitterter Ehemann die Pistollen abdruckt.“³⁶⁴

1824. nyarán Ferdinánd főherceg mármaroszi utazása alkalmával, ennek kíséretében volt Máriássy is, s augusztus végén gróf Desfours Vincze Máriássynak Kassára megírja, hogy: „Seine königliche Hoheit sprechen noch immer mit Vergnügen von der *merkwürdigen* Reise in der Marmaros und von der angenehmen so beherrlichen Reise-Gesellschaft.“ Végtelenül sajnálja, hogy ő is nem lehetett ott.³⁶⁵

Ugyanezen év őszén Máriássy valahol a Beszkidekben medvevadászaton járhatott, mert Illvay kapitány Máriássynak októberben Kassára írt levelében megköszöni, hogy: „Euer Exzellenze waren so gnädig der Division eine *Berenhaut* . . . . als Geschenk zu überschicken.“³⁶⁶

1824/25. telén Máriássy úgy látszik nagyon beteg lehetett. amint azt jó barátja, Radossevich tábornok leveléből megtudjuk: „Es hat mich — írja — jétzt umsomehr erfreuet, von dir etwas zu hören, weil ich wuszte, dasz *du sehr krank warst*. Der Himmel seys gedankt, dasz du nun vollkommen hergestellt bist. Gott erhalte dich lieber *Bruder* recht vielle Jahre zur Freude deiner Freunde, unter denen ich gewisz à la tête stehe.“ Azután megköszöni a küldött tokaji bort, amelyet mind Máriássy egészségére isznak.³⁶⁷

Úgy látszik Máriássynak az 1813-ban Drezdánál és egyebütt szerzett sebei sok bajt okoztak és azóta minden nyáron fürdőbe kellett neki menni, ahol többek közt összebarátkozott az utolsó Illésházyval is, aki úgy látszik kedvelte Máriássyt, mert amikor megtudta, hogy 1825. nyarán Máriássy nem jön Trencsén-Tepliczre, a következő sajnálkozó sorokat írta neki: „Sehr leyd wird es mir seyn, wenn dich Geschäfte oder Verhältnisse abermals verhindern solltn das hiesige Bad zu gebrauchen, dasz dir im Grunde doch nützlich wäre.“ Végül még megkérdi: „Quomodo cum Jeanetta?“³⁶⁸ Jelzi Illésházi, hogy ő az idén befejezi fürdői kúráját, tehát ezután egyhamar Trencsén-Tepliczre nem megy, de viszont a megtartandó országgyűlésre (amelyre I. Ferencz király Bergamóban, július 5-án kelt regálisával természetesen Máriássyt is meghívta) sem szándékozik elmenni,³⁶⁹ így tehát nem tudja, mikor találkozhatnak.

Az idő telésével korosodó Máriássy a hivatalos érintkezésben úgy látszik ekkor már nem mindig találta el azt a

³⁶⁴ 1825. május 20. Bécs. Radossevich tábornok levele. u. ott.

³⁶⁵ 1824. augusztus 27. Sárovar. Gróf Desfours Vince levele, u. ott.

³⁶⁶ 1824. október 14. Illvay kapitány levele. — u. ott.

³⁶⁷ 1825. február 7. Bécs. Radossevich levele, u. ott.

³⁶⁸ 1825. május 25. Dubnicz. Illésházy levele, u. ott.

³⁶⁹ Az eredeti regális megvan a családi levéltárban.

hangot, amelyet a tisztekkel vagy a felsőséggel szemben használni kellett volna. Így aztán a Petzek-féle esetet követték a Draveczy és a Mihalóczy esetek, s mindegyik „orrok”-kal végződött.

1824. vége felé vagy 1825. elején történt ugyanis, hogy Máriássy éles összeütközésbe került Draveczy Ferencz nyugalmazott kapitánnyal, aki úgy, mint Petzek is, nem hagyta magát, hanem a felsőség elé terjesztett panasziratában előadta mindazon erőteljes kifejezéseket, amelyeket Máriássy vele szemben használt.

Draveczy panasza meghallgatásra talált. Ugyanis Esterházy Ferdinánd főherceg general kommandáns 1825. január 28-án Budán kelt elnöki iratában Máriássyval a következőket közli: „Schlieszlich musz ich jedoch dem Divisions Commando bemerken, dasz in den jeweilige erlaszenen Befehlen, so viel möglich sich solcher Ausdrücke zu enthalten ist, welche durch Persönlichkeiten die Untergebenen kränken können.”³⁷⁰

1826-ban történt a Mihalóczy eset. Ugyanis Mihalóczy Károly Máriássy gyalogezredbeli főhadnagy nőül óhajtott venni Hirth Magdolna budai polgárleányt. A főhadnagy annak rendje és módja szerint be is adta nősülési kérvényét, amire nyilatkozott természetesen az ezred tulajdonos Máriássy is. mégpedig olyan hangnemben és modorban (hiszen tudjuk, hogy ő mennyire házasság-ellenes volt, s magán kívül volt, ha valaki nősülni óhajtott), hogy a bécsi udvari tanács ezt már megsokalta és a Máriássyhoz intézett leiratában többek közt kijelenti, hogy kénytelen Máriássy nyilatkozatában más ezredekert érintő, de a tárgyhoz nem tartozó egészen téves kijelentések „so wie über den darin überhaupt herrschenden unziemlichen Ton sein Miszfallen zu erkennen zu geben.”³⁷¹ Ebből láthatjuk, hogy keménven megnyomhatta a tollat az öreg úr, ha ilyen, meglehetősen kellemetlen „orrot” adtak neki. — Talán mondanunk sem kell, hogy a bécsi udvari haditanács a főhadnagynak a nősülési engedélyt megadta.

1826. nyarán Máriássy ismét megkérte az obligát szabadságot, hogy a trencsén-teplizsi fürdőre mehessen. Június 21-én tudatja vele Radossevich vezérőrnagy, hogy: „Du hast deinen Urlaub nach Trentschin erhalten und ich beneide dich sehr für dieses wohltätige Bad und für den Genuss dieser herrlichen Gegend.”³⁷²

Nem tudni bizonyosan, hogy vajjon ezen a nyáron

³⁷⁰ 1825. január 28. Buda. Ferdinánd főherceg leirata, u. ott.

³⁷¹ 1826. március 29. Bécs. — A haditanács leirata, u. ott.

³⁷² 1826. június 21. Bécs. — Radossevich levele, u. ott.

Máriássy Trencsén-Tepliczben vagy inkább Pöstyénben volt-e? Ugyanis Meskó András, az árvai uradalom főügyésze augusztus 11-én Árva várából Máriássynak datált levelét Pöstyénbe küldi, onnan azonban a pósta a levelet Kassára irányította. Tehát Máriássy vagy egyáltalán nem volt itt e nyáron, vagy augusztus folyamán már távozott innen. Meskó többek közt azt írja, hogy: „richte auch diesen Brief nach Pöstyén ins Bad,³⁷³ ami tehát azt jelenti, hogy eddig *is ide* címezte előző leveleit, valószínű tehát, hogy Máriássy mégiscsak Pöstyénben volt. Ezt látszik bizonyítani Illésháznak egy levele, melyben megírja „lieber Bruder“-jének, hogy igen sajnálja, hogy erre a nyárra nem a trencséntepliczi fürdőt választotta, amit annál inkább fájnal, mert ez volt mindig az egyetlen alkalom, amikor együtt lehettek.³⁷⁴

Máriássy tehát ezen a nyáron mégsem Trencsén-Tepliczen, hanem Pöstyénben fürdőzött és gyógyult.

1827. őszén Radossevich Máriássytól barátja, gróf Saurau főkancellár és belügyminiszter részére igen jó tokaji bort kér, lehetőleg az 1822-es termézből. Legjobban szeretné, ha Máriássy saját pincéjéből adná a bort, mert akkor tudná, hogy jót kap.³⁷⁵

Ezen esztendő őszén Máriássy ismét beteg lehetett (valószínűleg hólyagbaja kínozta), mert december elején Szontagh kapitány ír neki Bécsből, s jelzi, hogy levelét megkapta és: „Freue mich, Ihre *wiedergenesung* daraus entnommen zu haben. Die allgütige Vorsehung möge Sie noch viel Jahren in guten Wohlseyn erhalten.“³⁷⁶ A szűkszavú levélből nem tudjuk megállapítani, hogy ekkor Máriássynak miféle betegsége lehetett, de valószínű, hogy most is sebeivel vesződött.

1827-ben András napját a Szepességen ekkor is latin rigmusok gyártásával ünnepelték meg, s ezekből persze kijutott Máriássynak is, akit:

„Vive precor, purus donec sol luxerit Orbi“
kezdetű latin verssel köszöntött egy ismeretlen poéta.³⁷⁷

³⁷³ Mit der unterthäniger Andeutung — folytatta Meskó — dasz ich am 26ten dieses selbsten *gegen Pöstén* nach Preszburg aufbrechen werde, um meinem.... Hoder Bruch curieren“. 1826. augusztus 11. Árva vára. — Meskó András levele, u. ott.

³⁷⁴ (1826) Illésházy G. S. levele: „Lieber Bruder! Recht innigst bedaure ich, dasz du das hiesige Bade für dieses Jahr zurückgesetzt hast. Es ist nur um so mehr leyd, da dieses die einzige Gelegenheit ist, wo wir zusammen seyn können. Unterdessen: die Aertzte haben ihre eigene Capricen und ich wünsche hertzlich, dasz deine Gesundheit noch recht viele Jahre hindurch gutt und standhaft seye.“ — U. ott.

³⁷⁵ 1827. szeptember 10. Bécs. — Radossevich levele, u. ott.

³⁷⁶ 1827. december 16. Bécs. — Szontagh kapitány levele, u. ott.

³⁷⁷ Az ismeretlen poéta valószínűleg késmárki tanár, vagy diák lehetett. A vers kéziratban ma is meg van. Címe: „Excellentissimo

1828. tavaszán igen kellemetlen meglepetés érte Máriássyt. Ugyanis nesztét vette, hogy át akarják helyezni Nagyszébenbe, ahová azonban ő semmi áron elmenni nem akart. Hiszen Szebenben és tájékán nem ismert talán senkit, míg Kassán, Sárosban, Abaujban és főleg a Szepességen mindenkint ismert, itt tehát mégis csak kellemesebben telt az idő, mint egy idegen helyen.

Máriássy megtudván, hogy miféle veszedelem fenyegeti, március 18-án egy előttünk ismeretlen és meg nem nevezett hatalmassághoz („Euer Durchlaucht“) intézett levelében kifejti mindazon okokat, amelyek miatt a szebeni áthelyezést nem fogadhatja el. Megírja, hogy a tegnapi (március 17) póstával Bécsből magán és ágensi tudósítás útján értesítettek, „dasz ich nach Hermannstadt übersetzt bin. Diese Nachricht ist mir höchst unangenehm, somit ich dadurch in meinen häuslichen Angelegenheiten... zurückgesetzt bin; ich habe hier in Ungarn viele wichtige Familien processe,“ amelyeket folytatni kell, birtokai a Szepességen vannak, „endlich musz ich wegen meinen vielen Blesurn fast alle Jahr sowie auch heuer das Trencsiner Bad gebräuchen; und obgleich meine Gesundheit etwas zerrüttet ist, so hätte ich es doch geduldig ertragen im Falle ein Krieg ausbrüche aus meiner Friedensstation in die Campagne auszurücken.“ Így azonban beláthatja hercegséged, hogy nekem igen kellemetlen lenne egyik békeállomásról a másikra átmenni. Kérem tehát ismételtén és mégégyszer, hagyjanak meg engem mostani állomáshelyemen, de ha az nem volna lehetséges, akkor neki, mint katonának nem marad más hátra, mint itteni ügyeinek elintézése után új állomáshelyére indulni.³⁷⁸

Máriássyt 1828. nyarán valóban Nagyszébenben találjuk, de nem végleg és állandóan lőn oda helyezve, hanem ideküldték rendet csinálni. A felsőség úgy látszik mégis csak meghallgatta kérelmét s így különleges megbízással, s csak ideiglenesen helyezték ide, egyébként állandó állomáshelye Kassa maradt.

1850. nyarán I. Ferenc király regálissal Máriássyt az országgyűlésre hívja meg.³⁷⁹ Ugyanezen év őszén gróf Gy-

Generali Andreae Mariássy de Batisfalva, libero baroni, patrono moecenatique, profundissimo cum venerationis cultu observandissimo, diem onomasticum celebranti 1827.

Vive, precor, purus donec sol luxerit Orbi,

Vive tuis semper factis fortuna secundet,

Vive tuis superi meritis dent dona beata,

Donec agas vitam tibi sit socia unica virtus.“

Azután egy szójátékos rész következik. A családi levéltárban.

³⁷⁸ 1828. március 18. Kassa. — Máriássy András levele, u. ott.

³⁷⁹ 1850. július 15. Bécs. — I. Ferenc király eredeti regálisa, — u. ott.

lay Ignácot kinevezik a bécsi udvari haditanács elnökévé. Gyulay Máriássynak személyes jó ismerőse lévén, természetesen az elnöki kinevezéshez gratulált. Gyulay november vége felé válaszolt, mindenekelőtt megköszönte a gratulációt s azután így folytatta: „So angenehm es mir war, bei dieser Gelegenheit Ihre freundschaftlich geäußerte Theilnahme zu entnehmen, eben so sehr bedaure ich Hochdieselben wegen der Sie betroffenen Unpäßlichkeit und wünsche das Ihre *Wiedergenesung* in Balden erfolgen möge.“³⁸⁰

1831-ben Máriássy úgy látszik már érezte, hogy a tényleges szolgálathól nemsokára távoznia kell, s így természetbeni lakását is elveszti, megvásárolja tehát Kassán 9000, más feljegyzés szerint 22.500 forintért „az lovagló oskolával által ellenben. napnyugatrul pedig a Haske Ignác ur szomszéd-ságában“ fekvő házat, amely Egerfarmosi Kandó Gábor es. kir. kamarás ezredes tulajdona volt,³⁸¹ s amely a külvárosban a sörfőző kapun kimenve balkéz felől feküdt, s másik szomszédja városi épület volt. Azonban az adásvételi jogügylet megkötése előtt az óvatos és körültekintő Máriássy előbb írásban megkérdezi Kassa város tanácsát, hogy vajjon a serfőző utca a Kandó ház környékén planirozva lesz-e és annak idején ki lesz-e kövezve? Továbbá, hogy vajjon a szomszéd a telkét applanálhatja-e annyira, hogy a szomszédos épületek fundamentumai ezáltal földteleníttetnek? („fundamenta aedium vicini sui terra denudentur.“)

Kassa város tanácsa az első kérdésre igenlő választ ad, a másodikra pedig azt feleli, hogy a szomszéd a telkét planirozhatja, mert mindenki tehet a telkén amit akar, de ha ezzel a szomszédnak kárt okoz, tartozik őt rebonifikálni.³⁸²

A beérkezett válaszok után Máriássy megkötötte az adásvételi jogügyletet, s 1831. március 18-án (illetve 21-én) Kassa város tanácsa Máriássy plenipotenciáriusát, Ujházy Antalt a Kandó ház birtokába ellentmondás nélkül be is iktatta.³⁸³ A vétel elintézése után Máriássy nyomban megkezdte a ház renoválását és átalakítását, ami a fennmaradt

³⁸⁰ 1830. november 25. Bécs. — Gr. Gyulay Ignác levele, u. ott.

³⁸¹ 1831. március 14. Kassa. „Domum... in civitate exteriori ad exitum per portam braxatorialem a sinistris locatam et inter vicinitates parte ab una domus domini Ignatii Haske, ab alia vero aedificiis civitatis antehac pro portarum scribis deservientis situatum.“ Kivonat Kassa város Liber fundialis-ából. — A családi levéltárban.

³⁸² Kassa város 1831. március 11-én kelt 1417. számú ügyirata, u. ott.

³⁸³ Kassa város 1831. március 11-én kelt 1417. számú ügyirata, u. ott.

számlák tanúsága szerint összesen kerek 7500 forintba került.³⁸⁴

1852-ben Máriássy 75 esztendőös lett és a hadvezetőség elérkezettnek látta az időt, hogy Máriássyt *nyugdíjazza*. Máriássy életében egyrészt szomorú, de másrészt örvendetes esemény volt ez, mert a tényleges szolgálatból való távozás keserűségét a legfelső körök igyekeztek részint újabb kiüntetésekkel, részint pedig elismerő irásokkal tompítani.

1832. május 9-iki kelettel I. Ferenc király Máriássyt legfelsőbb elismerésének kiemelése mellett évi 3000 forinttal nyugdíjazza, s egyben az „Oberst Feld Zeugmeister“-i karaktert adományozza.³⁸⁵

Május 20-án kelt iratában a budai „Commandierender“, Ferdinánd főherceg búcsúzik el a távozó Máriássytól a következő sorok kíséretében:

„Bei der Rückkunft von meiner Reise nach der unteren Donau fand ich die Verordnung, wodurch seine Maiestät der Kaiser Sie in Anerkennung Ihrer so guten und langen stets mit gleichen Eifer geleisteten Dienste zum General Feld Zeugmeister ernant und zugleich in den Ruhestand übersetzt haben.

Mit Vergnügen ersah ich in den Einen die oeffentlich auszeichnende Anerkennung Ihrer Verdienste, so wie ich überzeugt bin, dass Seine Maiestät durch das Andere Ihnen nach so vieljähriger unermüdeten Anstrengung jene wohlverdiente Erholung und Ruhe verschaffen wollten, die selbst zu verlangen, Ihnen Ihr immer reger Eifer und militairische Ehrgefühl, zu viele Ueberwindung gekostet haben würde.

Ihnen für die stets bereitwillige thätige Mitwirkung verbindlich dankend, womit Sie meine, und des mir anvertrauten General Commando erlassenen Anordnungen und getroffenen Maasregeln zweckmässig unterstützten, bedauere ich sehr, Sie wieder aus diesem Wirkungskreis treten zu sehen, hoffe aber um so mehr, dass die Ruhe welche ihr Diensteifer Ihnen bisher nicht gestattet hat, zur Erholung und recht langen Erhaltung Ihrer Gesundheit beytragen

³⁸⁴ A számlák egybegyűjtve megvannak a családi levéltárban. Kívül a borítékra Máriássy ráírta: „Mein Haus in Caschau habe gekauft um 22,500 Gulden W. W., der ganze Bau vermög Berechnung bestet 7500 fl., in summa kostet 30,00 fl. W. W.“

³⁸⁵ 1832. május 9. „In... Hoflager zu Grätz... Ausgefertiget zu Wien am 13ten Mai 1832“. Ugyanekkor a bécsi haditanács nevében gr. Hardegg is értesíti erről Máriássyt, május 13-iki kelettel, a decretumot pedig 1832. május 19-én Budán kelt komitívájával Ferdinánd főherceg küldi meg. — Mind u. ott.

wird. Mit vorzüglicher persönlichen Zuneigung und Hochschätzung verbleibe stets...“ stb.³⁸⁶

Azonban Máriássy nemcsak a táborszernagyi címet, nemcsak szép elismerő sorokat, hanem az 1832. augusztus 5-én kelt legfelső elhatározással a valóságos belső titkos tanácsosságot is megkapta.³⁸⁷ Szeptember folyamán Máriássy Bécsben volt és a titkos tanácsosi ajtónálló szeptember 13-án értesíti, hogy őfelsége 16-án vasárnap déli 1 órakor Schönbrunnban fogja tőle a titkos tanácsosi esküt kivenni, ami a mondott időben meg is történt, s ekkor Máriássy egyúttal megkapta a valóságos belső titkos tanácsosi decretumot is. Ennek szövege értelmében ezt a kitüntetést, mint az ellenség előtt bátor, a békében pedig kötelességét teljesítő katona kapta. Természetesen a titkos tanácsosi taksát Máriássynak elengedték.³⁸⁸ Nyugdíjazása után Máriássy a kassai volt Kandó házban éldegélt csendesesen. Nyaranta eljárt Ischlbe fürdőzni, azután Batizfalvára, ősszel Tályára szüretelni.

1854. nyarán is pl. Ischlben találjuk Máriássyt és június 18-án innen ír valami ügyben Ferdinánd főhercegnek, aki erre válaszolva, levelét így fejezi be: „Nehmen Sie die Versicherung meinen besonderen Wertschätzung und Zuneigung zugleich mit dem Wunsch an, dasz die Baade Chur, welche Sie nun in Ischel gebrauchen, Ihnen recht gut anschlagen möge.“³⁸⁹

1857-ben Máriássy eddigi tartózkodási helyét, Kassát, előttünk ismeretlen okból bizonytalan időre Bécs-csel óhajtottá fölcserélni, amiről a divizionáriusságban utóda, báró Wieland altábornagy egy „Certificat“-ot állított ki.³⁹⁰

1859-ben V. Ferdinánd király meghívja Máriássyt az

³⁸⁶ 1852. május 20. Buda. Ferdinánd főherceg levele, u. ott.

³⁸⁷ 1852. augusztus 5. Bécs. A v. b. titkos tanácsosi kinevező okirat és 1852. augusztus 29. Bécs. Obermayer József Offizial levele, melyben felkéri Máriássyt, hogy az udvari titkos kancelláriánál titkos tanácsosi ügyének vitelére megbízottat állítson, a családi levéltárban.

³⁸⁸ 1852. szeptember 15. A titkos tanácsosi ajtónálló értesítése u. ott. — 1852. szeptember 16. Bécs. A titkos tanácsosi decretum, melyet Máriássy „als Militär, welche derselbe in den verschiedenen Dienststufen durch eine lange Reihe von Jahren sowohl vor dem Feinde durch Muth und Tapferkeit, als im Frieden durch treue Erfüllung seine jeweiligen Pflichten geleistet hat, allergnädigst zu würdigen geruhet.“ — U. ott. — 1853. január 13. Buda. — A m. kir. udv. kamara értesíti Máriássyt, hogy a felség a titkos tanácsosi taksát elengedte. — U. ott.

³⁸⁹ 1854. június 26. Kolozsvár. Ferdinánd fhg. levele, u. ott.

³⁹⁰ 1857. május 1. Kassa. „Certificat für Seiner Excellenz den hier domizilirenden unangestellten k. k. Herrn Feldzeugmeister Freiherrn Andreas von Máriássy... welcher seinen hiesigen Aufenthaltsort wegen eigenen Angelegenheiten auf unbestimmte Zeit zu verändern und nach Wien zu verlegen wünscht.“ — U. ott.

országgyűlésre, 1841. nyarán Ischlben van, 1845-ban ismét meghívatik az országgyűlésre, de erre már a kilencvenedik éve felé közeledő Máriássy nem ment el, hanem maga helyett Máriássy Albertet küldte el, s neki a következő megbízó levelét adta:

„Biztosi levél.“

Melynek erejénél fogva meghatalmazom 's activisálom tek. Márkusfalvai Márjássy Albert urat, tek. Gömör vármegye táblabíráját, hogy a folyó ezer nyolc száz negyvenharmadik esztendőben május tizennegyedik napján beállandó Ország Gyűlésen személvemben megjelenvén, annak egész lefolyta alatt, a köztanácskozásokban 's törvények alkotására leendő befolyásában, magát országunk sarkalatos törvényeihez szorosan alkalmaztatva, helyettem és személyemben foglalkodhasson, szeretve tisztelt királyunk 's édes Hazánk hasznukra és javukra *conservativ* értelemben mindeneket tehesen...

Költ Kassán, május 7-én 1845.

(P. H.)

Br. Mariassy

Hadi Tármester s. k.³⁹¹

1844-ben Lembergben állomásozó egyik rokona érdeklődik levelében Máriássynál, hogy: „Wann gedenken Euer Excellenz *nach Ischl* zu reisen? Dieses Bad, welches Euer Excellenz stets heilbringend war, wird auch diesmahl die wohlthätige Wirkung nicht versagen.“³⁹² Úgy látszik tehát, hogy Máriássy még ekkor is foglalkozott az ischli fürdőre utazás gondolatával, azonban magas életkora és törődöttsége kizárta, hogy ilyen hosszú és fárasztó útra szánja magát.

Még 1846-ban, halála előtt néhány héttel is Máriássy a fürdőre utazás tervével foglalkozik, s e tárgyban ír is Radvánszky Antalnak s kéri, hogy június 25-étől kezdve Szliácson quartélyt foglaljon számára. Radvánszky teljesíti is az öreg úr kívánságát, s április végén megírja, hogy egy földszinti sarok szobát a személyzetnek alkalmas mellékszobakkal s kocsiszínnel le is foglalt, öt forint foglalót is adott és igen örül, hogy Máriássy ezidén a szliácsi fürdőt keresi fel, s reméli, „dasz der Gebrauch dieser Heilquelle Euer Excellenz sehr gut ausschlagen wird.“³⁹³

A sors keze azonban ezt a tervet keresztülhúzta. Má-

³⁹¹ A családi levéltárban.

³⁹² 1844. június 6. Lemberg. — Máriássy kapitány levele, — u. ott.

³⁹³ 1846. április 28. Besztercebánya. Radvánszky Antal levele, u. ott.

riássy soha többé nem ment fürdőre, mert 1846. június 17-én éjjel 11 órakor Kassán örök álmra hunyta szemeit!³⁹⁴

Haláláról unokaöccsei a következő gyászjelentést adták ki:

„Márkus és Batisfalusi Máriássy András, és Ágoston, császári királyi aranykulcsosok, szomorodott szívvel jelentik, szeretett jó nagy Bátyoknak

Márkus és Batisfalussi Báró Mariassy András vezér hadi fegyvertár mester; 57. magyar gyalog ezred tulajdonosának császári királyi arany kulcsosnak, b. t. tanácsosnak; Maria Theresia rendje nagy vitézének; úgy szinte orosz czár Szent Anna rendje nagy keresztességének; élete 90-ik évében folyó év 's hó 17-én éjjel 11 órakor agkórságban sz. kir Kassa városában történt halálát.

A boldogultnak utolsó tisztelete sz. kir. Kassa városában f. hó 25-ik napján reggeli 10 órakor tartatik: hült tetemei pedig a' Batisfalusi sírboltba boldog emlékü édes Anya mellé tétetnek le.

Költ Kassán Sz. Iván hava 18-án 1846.“

A Pesti Hírlap 1846. július 19-én (711. szám) röviden így parentálja el Máriássyt: „*Halálozás.* Báró Máriássy András cs. kir. tábornok, f. évi június 18-án éjjeli 11 órakor, aggsági gyengültség' következtében. életének 90-ik, katonai pályának 70-ik évében Kassán meghalálozott. Béke hamvainak.“

Június 25-án fényes, parádés katonai temetés megcsodálhatóságában volt része a kassai népnek. Báró Berchtold altábornagy rendezte Máriássy temetését és a temetési menetet a következő volt: A menetet

1. egy szakos lovaskatona nyitotta meg, egy tiszt vezetése alatt. Azután következtek

2. huszár trombitások, akik „den ordinairen Marsch“ fújták, ezeket követte

3. a „Conduct“-ot vezető vezénylő tiszt (altábornagy, „general major brigadier“ és esetleg Victor ezredes), aki után nyomban következett

4. három szakasz Ferdinánd huszár, azután

5. gróf Lázár kapitány vezetése alatt egy gyalogos zászlóalj, ezt követte

6. „Die Erziehungs Knaben“, azután

7. két loápoló vezette „das Klage-Pferd“ és a kammerdiener, majd

³⁹⁴ Élete utolsó hetében régi meghitt szakácsával Durány Györggyel asztali edényét stb. leltározgatja. Utolsó levelét 1846. június 1-én Stephany Mártonnak, batízfalvi gazdatisztjének írta.

8. a Vilmos gyalogezred zenekara, azután

9. az egyházi férfiak, s ezeket követte

10. a koporsóban a cadaver, körülvéve nyolc fő-, 12 altiszt, 24 városi és megyei huszár és 36 fáklyavivő ember által.

11. A koporsó mögött haladt a páncélos lovas nyomában

12. a rokonság és a meghívott gyászoló vendégek tömege.

Ezeket követi

13. az egyenruhás polgári gárda, utánna

14. egy fél lovas üteg, azután

15 egy fél eskadron Ferdinánd huszár zárja be a menetet, amely után még

16. a gyászolók kocsijai következnek.³⁹⁵

Máriássy holttestét Kassáról Batizfalvára szállították, ahol az édes anyja által 1800-ban épített kriptában³⁹⁶ a megye és a felvidék színe-java és rengeteg nép jelenlétében temették el, s ahol hamvai — sajnos, cseh megszállott földben — ma is pihennek.

Máriássy nem halt meg végrendelet nélkül, Már a napoleoni háborúkban gondolt a halálra és 1810 elején Batizfalván megszerkesztette latin nyelvű végrendeletét, amelyet 1811. január 14-én Márkusfalván báró Fischer Imre a 16 szepesi város királyi adminisztrátora, Benedekfalvi Detrich Menyhért, szepesi szolgabíró, Gerhardt Tamás és Máriássy Károly táblai ülnökök, továbbá Szemerei Horváth Tádé szepesi esküdt ülnök előtt felolvasott, s azt ép észszel és lélekkel saját végakarátának jelentette ki.

Máriássy idővel ehhez a végrendelethez még négy codicillust szerkesztett és pedig egyet 1837. május 4-én Batizfalván, egy másodikat 1839. június 10-én ugyanott „beve meiner Abreise nach Wien“, amely codicillus 1839. október 14-én Bécsből való hazatérése után újra lőn datálva, a harmadik codicillus 1840. november 1-én Tállyán a szüret alkalmával végül az utolsó 1844. február 28-án Kassán kelt.³⁹⁷

Máriássy végrendelete és codicillusai 1846. június 29-én lőnek felbontva és a végrendeletet végrehajtó Jamniki Jóny Vincze szepesi alispán által kihirdetve.

A végrendelet első pontja a temetésről intézkedik, mondván, hogy mivel mint katona ember nem tudhatja előre, hogy mely föld fogja porhüvelyét befogadni („qualisnam terra ex-

³⁹⁵ 1846. „Ordnung des Leichenzuges“ feliratú leírás a családi levéltárban. A temetésre vonatkozó iratok, számlák stb. egy külön csoportban.

³⁹⁶ Az 1800-ban épített kriptá felirata: „Övéinek és övéi nyugalomára emeltette a kriptát néhai Máriássy Ferenc özvegye Grádeci Horváth Stansith Anna Mária 1800-ban.“ — *Weber*: I. m. 360. l.

³⁹⁷ Valamennyi megvan a családi levéltárban.

uvas meas exceptura sit“) s mivel mint vezérőrnagy, Mária Terézia rend lovag és kamarás a jog szerint neki járó temetési pompát megkívánhatná, mégis életében a haszontalan csillogásnak kedvelője nem volt, s így azon esetben, ha birtokain halna meg, akarja, hogy teste mindenféle ceremónia nélkül, a jó barátok kísérete mellett a legjobb édes anya által felépített batizfalvi kriptába, édesanyja koporsója mellé helyeztessék.³⁹⁸

Imádott édes anyjára gondol első codicillusának 5. pontjában is, midőn úgy intézkedik, hogy a batizfalvi kastélyban lévő bútorai Máriássy Andrásé legyenek, „*das Bild meiner lieben Mutter ausgenommen, welches in die Botzdorfer evang. Kirche hinter dem Altar aufgehängt werden musz.*“ — Nem akarta tehát, hogy az édes anyja képe profán helyre kerüljön, ezért Isten házába szánja, s ide is került, s tudomásom szerint e kép ma is a nevezett oltár mögött van.

1846. június 24-én elkezdték Máriássy kassai lakását leltározni, s holmijának egy részét a főörökösök, Máriássy András és Ágost, elárverezték. Katonai dolgai között kardját Máriássy Ferenc 1899-ben a nagyváradi 57. számú József főherceg gyalogezrednek adományozta azon golyóval együtt, amely Drezdánál eltalálta.

„Quare aurum? bonum ferrum“ feliratú vas pecsétgyűrűje néhai báró Máriássy Gézához került, akinél e sorok írója a címeres, devizes gyűrűt még látta.

Végrendeletének codicillusaiban természetesen megemlékezik főbüszkeségéről, ezredéről is, amelyet 1829-ben el akartak tőle venni és más tulajdonosnak adni, úgy hogy ő csak második „Inhaber“ lett volna. Ezen Máriássy persze módfelett felháborodott és megírta Bécsbe, hogy ha ezt vele megteszik, ő azonnal nemcsak quietál, de összes kitüntetéseit leteszi és óvakodni fog később még csak meg is említeni, hogy ő valaha „in Oesterreich“ szolgált. Máriássy energikus fellépése használt és az ezredet nem merték tőle elvenni.³⁹⁹

Első codicillusának (1837) 9. pontjában ezrede részére 4500 forintos, s ezrede „Erziehungs-Haus“-a részére 1000 forintos alapítványt tesz, s az utóbbinak kamata a növendékek képzésére fordítandó. 1839-ben újabb 1000 aranyat juttat ezredének, melyet az akkori galíciai „Commandirender“, báró Vétsey altábornagy nemcsak megköszön, de ezért a

³⁹⁸ Quia tamen etiam vita mea comite inanis splendoris amator neutiquam fui, in casum illum, si in bonis meis obire contigerit, volo, ut corpus meum absque ceremoniis characteri meo competentibus, penes comitivam honorum amicorum criptae Batizfalvae per optimam matrem meam erigi procuratae et dotatae inseratur, ibidemque penes tumulum eiusdem collocetur.“

³⁹⁹ Weber: I. m. 360. l.

bécsi haditanács is elismerését fejezi ki és jelentik az esetet a felségnek is.⁴⁰⁰

Máriássy ezredének minden apró-cseprő ügyével törődik és mindent maga intéz még öregkorában is. Így pl: 1841-ben történt a jellemző eset, hogy ezredének egy Radanovics nevű hadnagya Sommariva marquis mellett brigád adjutáns lett, kérte tehát Máriássyt, mint ezredtulajdonost, hogy a lovas szolgálatban csákó helyett inkább gránátos főveget viselhesen, amely könnyebb, mint a csákó. — Máriássy válasza a következő volt: „Ich habe als Divisionair viele Divisions Adjutanten von der Infanterie gehabt, und niemals ist mir eingefallen einen zu erlauben den Hut zu tragen,“ tehát Radánovics is hordjon csákót, mert a huszárok ebben és nem kalapban lovagolnak és előírás szerint „dürfen nur die Grenadier Offizier Hütte tragen.“⁴⁰¹

Ezen folyóirat 1928. évi folyamának 228—234. lapjain találjuk Szontágh Gusztáv Károly önéletrajzából közölve a Máriássyra vonatkozó részt, ahol az író Máriássyt *mint katonát* kitűnően jellemzi, de nem említi Máriássy emberi tulajdonságait.

Mint embert Máriássyt jellemzi mély vallásossága, szüleinek, de különösen édes anyjának imádatos szeretete. Ha valakin, úgy rajta beteljesedett az írás, szerette szüleit, tehát Isten e földön hosszú élettel ajándékozta meg.

Erős családi érzés hatja át Máriássyt. Szereti és istápolja családjának derék, érdemes tagjait, de a haszontalanokkal érezteti, hogy nem sokra becsüli őket. Egyes családbelinek neveltetését ő maga vállalja, Jóskát és Imrét már korán elhelyezi a hadseregnél, később (1814-ben) Máriássy József fiát Dánielt ezredébe hadnagynak veszi be, majd (1828-ban) Máriássy Andrást beadja a bécsi katonai akadé-

⁴⁰⁰ 1839. november 20. Kassa. Máriássy s. k. a következőket írja: „Seit der Zeit, als Seiner Majestat Kayser Franz mir mein prawes Regiment zu verleyen die hohe Gnade hatten, habe ich selben jährlich 200 fl. Cm. vererth, damit aber das Regiment auch nach meinem Tode ein kleines Andenken haben sol, habe mich entschlossen mit meinem Absterben dem Regimente 1000 # in Gold“ adni. — A családi levéltárban.

⁴⁰¹ 1841. május 27. Debrecen. Radánovics kérvénye, s rajta Máriássy 1841. június 10-én Batizfalván kelt elintézése, u. ott. Egyébként a családi levéltárban megtaláljuk Máriássy ezredének 1818. és 1821. évi Conduitte-listáit, „Berichte vom Regimente Baron Mariassy von No. 1.—37. auf das Jahr 1822.“ feliratú csomót, azután egy vastag iratcsomót: „Regiments Correspondenz pro 1827“ felirattal, azután: „Freyherr von Máriássy 37ten hung. Linien Infanterie Regiment Conduitte Liste pro anno 1827. der Herrn Ober Officiern k. k. ordinaire und Regiments Cadetten, des obigen Regiments“ feliratú vastag folio papír füzetet.

miába kadettnek és igen örül, amidőn egy 1829. április 14-én kelt levélből megtudja, hogy a fiú az összes növendékek közül második lett. Erre nyomban ír báró Herzogenberg altábornagynak, az akadémia „Local Directorá”-nak és a jól tanuló Andrást figyelmébe ajánlja.⁴⁰²

A hadseregnél szolgáló családtagokat állandóan inti, figyelmezteti, hogy tisztességes, becsületes, adósságmentes életet éljenek. Erre ő maga ad példát, amikor a nagy cselédség és fényes külsőségek mellett is óvakodik adósságot csinálni. S ha pénz dolgában megszorul, leszállítja igényeit, összehúzza magát, kevesebbet költ, de adósságot nem csinál. Ezzel szemben, ha nem kell, nem takarékoskodik és nemcsak fizetését, hanem még évi kb. 5000 forintot kitevő, igen tekintélyes Zulangját is elkölte.

Dacára annak, hogy a házasságtól irtózott, s ettől minden katonát lehetőleg visszatartott, mégis a női nemet kedvelte, amit különösen Titsi barátja incselkedő levelei árulnak el.⁴⁰³ Szerette Máriaassy a mozgalmalms életet, a mulatságokat, fényes ünnepélyeket, bálakat, amelyeken lehetőleg mindig részt vett. Szerette a szép holmikát is, s különösen a szép porcelánok iránt érdeklődött. Viszont nem kedvelte a Szepességet, amely neki túl csendes és egyhangú volt.

A kötelesség teljesítésnek valósággal fanatikusa, s bármi parancsot kap, azt híven engedelmeskedve, pontosan teljesíti. Életét nem sokra becsüli, fatalista, s talán ez is egyik oka rettenhetetlen bátorságának. Életmódja korrekt, nevének makulátlanságára fölöttébb kényes és rátartó, mindezen tulajdonságok nyitották meg előtte a magasra emelkedés lehetőségét és tették személyét általánosan tiszteltté és nagyra becsültté.

Halálával a Máriaassyak egyik messze kimagasló, erőteljes, bátor, szigorú, de igazságos és jószívű tagja szállott a batizfalvi kriptába, akinek távozása hatalmas űrt hagyott úgy a családban, mint a monarchia régi hadseregében.

Dr. Iványi Béla.

⁴⁰² 1814. július 22. Berzéte. Máriaassy József Andrásnak megköszöni, hogy Dániel fiát a báró Kienmajer lovas ezredből, ahol altiszt volt, a maga ezredébe hadnagynak kinevezte. „Ez oly különös örömet gerjesztett atyai szívemben, melynek leírására toll elégtelen.” — „Reménylem, hogy az ifjú, kinek kipallérozására gyermekkorától fogva semmit el nem mulattam”, jó viseletével „a méltóságos Urnak vele közölt és közlendő uri malasztira magát méltóvá fogja tenni.” — Családi levéltár.

⁴⁰³ Egy ízben, 1800. április 6-án Turinból Weissenwolf barátja is azt írja neki, hogy: „Neues haben wir hier gar nichts, dasz schöne Geschlecht ist hier sehr reizend.” — U. ott.